

Pavo Grooming Team

Moederloze Veulen Centrale:

“De ideale match vind je niet zomaar”

“We krijgen zo’n 1500 telefoontjes per jaar”, zegt Harry van Rossum, secretaris van de koepel Fokkerij, waar de

Moederloze Veulen Centrale onder valt. Het succes van deze organisatie heeft zich de afgelopen 15 jaar

ruimschoots bewezen. Als een fokmerrie na de bevalling overlijdt biedt een pleegmoeder het veulen een betere

kans op een goede toekomst.

Wie de Moederloze Veulen Centrale belt via 070-3110367 krijgt een telefoniste aan de lijn. „We werken met een gespecialiseerd callcenter dat zeven dagen per week, 24 uur per dag is bemand. Je krijgt dus nooit een bandje”, vertelt Van Rossum. Via een checklist worden gegevens opgevraagd, zoals wanneer het veulen is geboren, waaraan de merrie is overleden, wat voor ras het betreft en waar in het land het zich bevindt. „Bij hele jonge veulens adviseren we als noodmaatregel het SOS pakket van Pavo. Met deze kunstbiest kun je de eerste kwetsbare dagen overbruggen. Daarna kijken we of er een geschikte merrie is. Een goede match hangt van veel zaken af. De geboortedatum van een veulen moet

ongeveer overeen komen met het eigen overleden veulen. En het type speelt mee. Je kunt bijvoorbeeld beter geen Shetlander-veulen aan een groot paard koppelen, want die kan niet bij de uier. We houden voor zover mogelijk rekening met de afstand. Of het lukt, hangt ook sterk af van hoe het veulen bij de merrie wordt geïntroduceerd. Daar bemoeien wij ons niet mee. We verwijzen naar de handleiding bij Pavo op de website, daarin worden duidelijke aanwijzingen gegeven. Het enige dat wij doen is het uitwisselen van telefoonnummers en adresgegevens. We regelen bijvoorbeeld ook geen transport.”

Veulenloze moeders

Voor een succesvol pleegmoederschap

zijn vooral ook merries nodig die hun veulen hebben verloren. Als je alleen met een veulen blijft zitten is het bellen van de Moederloze Veulen Centrale een logische stap. Is het dat ook voor merriehouders die hun veulen kwijt zijn? Van Rossum: „Minder helaas. Ik kan me wel voorstellen dat het niet het eerste is waar je aan denkt als je net een veulen hebt verspeeld. Maar het is beter voor de merrie. Het lichaam is helemaal klaar voor het zogen. Bovendien komt de hormonale cyclus beter op gang als er een veulen aan de voet loopt. We proberen er via de stamboeken reclame voor te maken. We vragen merriehouders die het overkomt zich in ieder geval te melden. Als je dan wordt gebeld kun je altijd nog bekijken wat je doet.” Als de match een eerste keer niet slaagt, is het mogelijk het nogmaals te proberen, maar je kunt niet aan de gang blijven. „Als een veulen een paar keer is afgewezen door een merrie en misschien trappen heeft gehad wordt het minder toeschietelijk en lukt het niet meer. Bovendien kun je niet met zo’n kwetsbaar pasgeboren dier door het land blijven crossen. Als het echt niet lukt blijft er niets anders over dan de fles geven of naar een speciaal opfokbedrijf gaan.”

Vraag het aan het Pavo Grooming Team!

Deze serie vakartikelen is speciaal voor ‘In de Strengen’ geschreven. In de serie worden vragen behandeld die vaak worden gesteld aan het Pavo Grooming Team.

Het Pavo Grooming Team bestaat uit verschillende specialisten met veel praktische en wetenschappelijk kennis. De vaste leden zijn ing. Vincent Hinnen, Anky van Grunsven, Marcus Ehning, IJsbrand Chardon, Freerkje Smit en drs. Leendert-Jan Hofland.

Ook u kunt het PavoTeam vragen voorleggen. Bel 0900-paarden (0900-7227336) of stel uw vraag via de site www.pavo.nl.

Paardwaardige opvoeding

Slaagt de match wel, dan is dat voor alle partijen bevredigend. Hoe vaak per jaar het lukt is moeilijk aan te geven, omdat dat lang niet altijd wordt gemeld aan de Moederloze Veulen Centrale. Een pleegmoeder is voor een moederloos veulen de beste oplossing. Het krijgt de meest natuurlijke voeding, maar vooral een 'paardwaardige' opvoeding. Het is goed mogelijk om ze met de fles groot te brengen. Pavo heeft bijvoorbeeld kunstbiest en kunstmelk vol hoogwaardige voedingsstoffen. Maar de wijze lessen die een veulen in zijn eerste levensfase meekrijgt van zijn (pleeg)moeder kun je als mens nooit geven. Zelfs al doe je nog zo je best om niet te knuffelig te zijn, flessenveulens pik je er op latere leeftijd qua (vervelend) gedrag meestal zo uit.

Slaagt een match, dan is het raadzaam om goede afspraken te maken of zelfs een contract op te stellen, zodat goed duidelijk is wie er waarvoor verantwoordelijk is, ook op financieel gebied. Meestal is dit geen probleem, maar het is altijd beter om daar vooraf duidelijkheid over te scheppen. De Moederloze Veulen Centrale is ooit ingesteld door het ministerie van landbouw,

ging daarna over naar het Productschap Vee en Vlees en valt tegenwoordig onder de koepel Fokkerij, de belangenbehartigende instantie in de Sectorraad paarden die een overkoepeling van alle erkende stamboeken is. Vorig jaar kwam het voortbestaan van de Moederloze Veulen Centrale in gevaar. Pavo is altijd erg actief geweest in de fokkerij en heeft besloten dit initiatief financieel te adopteren.

“De voeding in de eerste 24 uur is het allerbelangrijkste, die kans krijg je nooit weer”

Biest

Het is natuurlijk een drama op zich als je merrie overlijdt vlak na de geboorte van haar veulen. Of als ze haar kind verstoot. Je hebt geen tijd om bij de pakken neer te zitten, je moet ervoor zorgen dat het veulen biest binnenkrijgt, de eerste melk van de moeder die boordevol afweerstoffen zit en er bovendien voor zorgt dat de darmen op gang komen. Geen biest voor

handen? Dan is er het Pavo SOS pakket. Als een veulen ter wereld komt functioneert z'n afweersysteem nog niet. Riskant, want er zijn altijd ziektekiemen in de omgeving aanwezig. Daarom bevat de melk van de moeder de eerste twee dagen extra afweerstoffen die 'immuunglobulinen' heten. Deze biest of colostrum is stroperiger door de hoge concentratie. Via de biest krijgt het veulen afweerstoffen.

Daar is haast bij, omdat de dunne darm van het pasgeboren dier alleen de eerste 24 tot 48 uur de relatief grote eiwitmoleculen doorlaat. Daarna begint het darmstelsel z'n normale werking en worden ze afgebroken, waardoor ze hun werking verliezen. Dit gaat snel, na 7 uur is de opname van deze afweerstoffen al met 80 procent afgenomen.

“De voeding is dus in de eerste 24 uur het

allerbelangrijkste, want die kans krijg je nooit weer”, beaamt nutritionist Vincent Hinnen. „Je moet zorgen dat het veulen in deze periode minstens één à twee liter biest binnenkrijgt. Het allerbeste is biest van de eigen moeder. Dus hoe moeilijk ook, als de merrie ten dode is opgeschreven of al overleden, probeer haar te melken. Of zoek, desnoods met hulp van je dierenarts, een merrie in de nabijheid die ook net een veulen heeft gehad. Het gaat namelijk om omgevings specifieke afweerstoffen.

Noodpakket

Sommige fokkers vriezen uit voorzorg enige biest in voor het jaar erna. Een verstandige zet, vindt Hinnen. „Je kunt ingevroren biest best een jaar bewaren. Altijd handig om een voorraadje te hebben. Heb je dit niet, dan kun je de Moederloze Veulen Centrale vragen of zij een merrie in de buurt weten. Niet dat je de eerste 24 uur met zo'n veulen moet gaan slepen, want daar is het dan nog te zwak voor. Maar je zou er misschien biest kunnen halen en later proberen of ze als pleegmoeder kan dienen.” Zijn alle opties uitgeput en heb je nog steeds geen biest bemachtigd, dan biedt het Pavo SOS pakket uitkomst. Op de website van deze voerfabrikant vind je adressen waar je ook in het weekend en na sluitingstijd terecht kunt. Je kunt ook je lokale Pavo-dealer vragen. Sommige grote fokkers hebben het op voorraad staan, want het is twee jaar houdbaar. Een pakket bevat twee pakketten biest, 2,5 kilo veulenmelkpoeder, een fles met een speen en een gebruiksaanwijzing die niets aan duidelijkheid te wensen overlaat. Er staat niet alleen precies in hoe je de melk moet klaarmaken, maar ook wat je moet doen als het veulen niet wil drinken. Hinnen: „Met zo'n pakket kun je de eerste twee dagen overbruggen, daarna kun je een pleegmoeder zoeken of overgaan op kunstmelk. Het geeft je de tijd om je te

oriënteren op de volgende stappen, zoals waar je kunstmelk vandaan gaat halen.

Spagaat

Het is belangrijk om een veulen de eerste tien dagen geen water te geven. Anders heeft het geen dorst genoeg om ook nog melk te drinken. Koe- of andere melk is niet verstandig, omdat het vet- en suikergehalte daarvan totaal anders is. „Een paard is een zoetekauw. Paardenmelk bevat relatief weinig vet, maar veel lactose (= melksuiker). Dat zou je kunnen toevoegen aan andere melksoorten, maar je kunt beter speciale kunstmelk geven dan te gaan prutsen.” Een veulen met de fles voeden brengt je in een spagaat. Je neemt de rol van de merrie als voedselleverancier over, maar je bent als mens niet geschikt om de opvoeding van het veulen te verzorgen. Dat is erg moeilijk, want zo'n veulentje zonder moeder is natuurlijk reuze zielig en na een paar flessen hinnikt het blij als je met eten komt aanlopen. Erg verleidelijk om te gaan knuffelen. Doe het niet, want die gezellige duw is nu nog leuk, maar niet als het paard volwassen is. Het is het verstandigst om, als een pleegmoeder niets lukt, een ander rustig paardenvriendje te zoeken. Dat kan een niet drachtige merrie zijn of zelfs een ruïn.

Vast voer

Een flessenveulen trekt een zware wissel op de eigenaar. De eerste 24 uur moet er om de anderhalve uur biest worden gegeven, ook 's nachts. Bij de merrie drinkt een veulen wel 60 keer per dag. Enige assistentie is de eerste weken wel nodig, al bouwt het na twee weken af naar zo'n tien voerbeurten. Het is raadzaam om het veulen na de eerste twee dagen te leren uit een emmer te drinken. Dat doe je door je duim nat te maken, in de suiker te dopen en in de mond van het veulen te stoppen. Die vindt zoet lekker, dus zal erop zuigen. Stop je hand ondertussen in de emmer met melk en haal je duim weg. Hinnen: „Je moet het misschien een paar

keer herhalen, maar meestal leren ze snel wat de bedoeling is.”

Vanaf de tweede week kun je het veulen kleine beetjes vast voer aanbieden. Neem daarvoor speciale veulenbrokjes, deze zijn ontwikkeld om de overgang van melk naar vast voedsel te begeleiden. Het bevat nog veel melkproducten, omdat het verteeringsstelsel van het veulen daar nog op is afgestemd. Veulens die al vanaf deze fase worden gewend aan hardvoer, zullen dit later makkelijker accepteren als ze worden gespeend.

Geschikte pleegmoeder?

Het lukt niet altijd, een geschikte pleegmoeder vinden voor een veulen. Soms is er gewoon geen beschikbaar of wordt het veulen niet geaccepteerd. Het is goed mogelijk een veulen in zo'n geval groot te brengen met kunstmelk. Voor de sociale opvoeding is het wel aan te raden er een ander paard bij te plaatsen en dat kan best een ongewone match zijn. Bij familie De Leijer van manege Hertog Jan van Brabant in Veghel gebeurde enige jaren geleden zo'n tragedie. Tien dagen na de geboorte van het warmbloedveulen overleed hun merrie aan een hartstilstand. „Het had dus gelukkig de biest wel gehad”, vertelt mevrouw De Leijer. „We zijn gelijk begonnen met Pavo kunstmelk en al snel leerde het veulen uit een emmer te drinken.” Voor de gezelligheid werd besloten een Shetlandmerrie bij het veulen te zetten. Tot ieders verbazing vatte die haar taak serieus op. Ze beschouwde het, ondanks dat ze zelf niet drachtig was, volledig als haar kind en joeg alles en iedereen die te dicht bij kwam weg. Ze gaf hem een uitstekende 'paardenopvoeding'. Dat 'haar' kind vele malen groter was dan zij leek daarbij niet uit te maken. Het veulen deed het uitstekend op de emmers Pavo kunstmelk en groeide voorspoedig. Het is inmiddels een gezond, afhankelijk en sociaal paard van over de 1.70 m.

Waarom sponsort Pavo de Moederloze Veulen Centrale?

Een voerfabrikant die een instantie sponsort die vooral voor fokkers belangrijk is. Het lijkt een vreemde combinatie. Dat valt mee als je bedenkt dat Pavo de enige in Nederland is die een kunst-biestoplossing heeft voor een noodsituatie, namelijk een veulen zonder moeder. En dan komt uiteraard de Moederloze Veulen Centrale in beeld. „We kunnen het hele jaar roepen dat we dit hebben, maar als het je overkomt moet je maar net weten hoe je eraan kunt komen en aan de kennis hoe je het beste kunt handelen. Die informatie is belangrijk en wordt verstrekt via de Moederloze Veulen Centrale. Het is een service die uiterst belangrijk is voor paardenhouders in nood”, zegt nutritionist Vincent Hinnen van Pavo.